

KUIDAS VANASTI KOOLIS KÄIDI

DAVET UTSAL

NA-E-1989-05-12

II osa

VÖNNU KOOL

[Algus läinud teisipäeval.]

Võnnu kool oli kuueklassiline. Läksin viiendasse klassi. Pühapäeval viidi hobusega kooli voodi, magamiskott ja riided, nädala toidumoon. Kui nädal läbi sai, võtsid tühja leivakoti selga ja astusid läbi metsa kodu poole, 6 kilomeetrit. Esmaspäeval läksid sama teed jala tagasi, seljas terve nädala toit: päts leiba, napp putru või kapsaid, raasuke liha. Koolis oli suur pliit, kus sai küpsetada isegi pliine. Poest oli osta vorsti, aga see oli väga kallis. Kui midagi enam ei olnud, ostsid Seigeri kauplusest pool naela suhkrut ja söid leivaga ära.

Köögis mahtus pliidile üle kümne panni, peale nende teekannud. Lõuna ajal pliiti ei köetud. Kes panni koha sai, hüüdis kohe: «Minu mestol!» Teine ei tohtinud seda panni ära tõsta. «Tsäikeetjad» hoolitsesid selle eest, et tee oli söögi ajal alati kuum. Leivakotid olid kambris riivil ja keegi teise oma ei tohtinud puutuda. Mõne õpilase vanemad tõid toidukraami koolijuhataja kätte, nende lapsed said siis fema lauas süüa. Need olid jõukamate talude lapsed, teised neid ei sallinud.

Viiendasse klassi tuli lapsi peale Võnnu ka teistest neljaklassilistest koolidest — Sillaotsalt, Mäksalt, Läänistest, Metskülast, Kärsalt, Ahu- napalust. Võnnu kihelkonnas teist kõrgemat algkooli ei olnud. Kokku sai meid 45 õpilast, suurem jagu olid poisid, tüdrukuid oli vähem. Õpilasi oli kahte liiki. Ühed olid koolimajas ööd ja teised olid kodu-käijad.

Tehti ka igasuguseid «vägitükke». Padruni kesta topiti tikuväävli ja löödi naelaga vastu seina. Endel tõi kaasa aidavõtme. Sellest käis nagu suurtükipauk ja pärast seda keelati paugutamine ära. Karistuseks oli tund aega pärast teisi koolis istuda. Daniel soojendas tulega tindipotti, kuni see lakke lendas. Lagi tuli tal pärast ära lubjata. Väga tihti peeti ka padjasõda.

Koolijuhataja oli Juhan Kala, õpetajad olid E. Kala, R. Mähar, E. Piirak ja H. Treufeld. Tunnid algasid kell 9, aga enne seda oli pool tundi laulmist. Ohes klassis oli harmoonium. Lauldi kolmehäälseid lastelaule ja neid kanti ette ka «Löökesse» seltsimaja pidudel. Viis minutit enne üheksat lauldi koraali ja siis mindi klassidesse laiali. Õpetati eesti keelt, matemaatikat, loodustugu, ajalugu, maateadust, saksa keelt, joonistamist ja käsitööd (kes tahtis, võis üks tund nädalas õppida usuõpetust).

Koolis oli kõva kord. Kuuendast klassist oli «tisurni» ja alamatest klassidest «tivalnad». «Tisurni» pidi olema nädal aega, «tivalna» ühe päeva. «Tisurni» vastutas kogu korra eest. Ta ärkas hommikul kaks tundi teistest varem üles, ajas «tivalnad» ahju kütma ja «tsäikeetjate» teed tegema. Kui õhtul keegi magamistoas vastu hakkas, võis tarvitada püksirihma, aga nahka ei tohtinud rikkuda.

Viienda klassi lõpetas 34 õpilast. Suured paugutajad ja mürajad kas jäid istuma või järeleksamile. Kooli nad enam ei tulnud. Kuuendas klassis tulid juurde kodanikuteadus ja joonestamine. Kord olin ka kooliõpetaja kolmanda klassi matemaatikatunnis, sest õpetaja oli nädal aega haige. Sain poistega hästi läbi ja küsisin rohkem tüdrukuid.

Aastal 1927 muretses õpetaja Mähar esimese raadio Võndu. Kooli juurde tuli poistel ehitada hästi kõrge raamantenn. Kes tahtis raadiot kuulata, pidi maksma ühe sendi. Raadio oli väga vilets, midagi suurt aru ei saanud. Ainult Soome ja Rootsi jaama pealt sai muusikat kuulata. Jaama otsiti kõrvaklappidega. Mõnikord, kui kuuldavus oli parem, anti raadiot telefoni teel kuulata ka Ahja postkontoris. Raadiot viidi ka «Löökesse» seltsimajja peoõhtutele. Koolis oli võimlemisrühm, kes samuti esines seltsimajas, tegi püramiide ning võimlõkskeppidega puhkpilliorkestri saatel.

Aastal 1927 levis tugev gripilaine. Kool oli kinni jaanuaris ja pool veebruar. Kevadel oli sellepärast õppeedukus nõrk ja klassi lõpetas vaevalt kaks kolmandikku. Olin esimeste lõpetajate seas.

Ei küsiti, kes tahab kelleks saada, siis vastasin, et tahan saada kooliõpetajaks. Anti kaasa soovitus Tartu õpetajate seminari astumiseks. Käisin ka sisseastumiseksamil ja sain sisse. Eksam oli eesti keeles, matemaatikas, laulmises ja joonestamises.

Tuli sügis ja õpetajate seminari mineku aeg. Isa ütles: «Kes siis läheb kesa kündma, kui Taavet läheb koolmeistriks õppima.»

Nii jäigiminu haridustee pooleli.

(Lõpp.)